Συνέντευξη του αρχιεπισκόπου Βλαντικαυκάζ και Αλανίας Λεωνίδα στην εφημερίδα «Δημοκρατική της Ρόδου»

1. Σεβασμιώτατε, σπουδάσατε στην Ελλάδα, μιλάτε με ευχέρεια τα ελληνικά. Θα μπορούσατε να μοιρασθείτε μαζί μας τις εντυπώσεις από τις σπουδές Σας στην Αθήνα; Τι θυμάστε πιο έντονα;

Από το 1998 έως το 2002 έζησα στην Ελλάδα και σπούδασα στο Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών διατελώντας ταυτοχρόνως εφεδρικός κληρικός του ρωσικού κάτω παρεκκλησίου του ιερού ναού του Αγίου Μεγαλομάρτυρος Παντελεήμονος Αχαρνών. Με θάλπος κι αγάπη αναπολώ εκείνα τα χρόνια, τα υπέροχα τοπία και τους εξαιρετικούς ανθρώπους, οι οποίοι με περιέβαλλαν. Γοητεύθηκα από την ομορφιά της Ελλάδας. Ναοί, μονές, αριστουργήματα αρχιτεκτονικής, η πλούσια κληρονομιά της αρχαίας Ελλάδας, ο τρόπος ζωής και η αντιμετώπισή της, όλα ήταν για μένα καινούρια. Πρόλαβα ακόμη και τη δραχμή. Τα τέσσερα χρόνια, που έμεινα εκεί, γεμάτα μ᾽ ενδιαφέρουσες, ανεξίτηλες εντυπώσεις, μου προσέφεραν τεράστια

εμπειρία και θα μείνουν δια παντός στην καρδιά μου. Με ιδιαίτερη συγκίνηση διατηρώ στη μνήμη μου την ανάμνηση του ανδριάντα του βασιλιά Λεωνίδα, που είναι τοποθετημένος στις Θερμοπύλες, και τον δρόμο, που οδηγεί σε αυτόν.

2. Ασχολείστε με την εκκλησιαστική διπλωματία περισσότερο από είκοσι χρόνια. Όλοι μας έχουμε στενοχωρηθεί από τη διακοπή της κοινωνίας μεταξύ των Πατριαρχείων Μόσχας και Οικουμενικού. Πώς η Ρωσική Εκκλησία εξηγεί τις αιτίες αυτής της ρήξεως; Ποια είναι σήμερα η θέση της;

Έχετε δίκιο, η διακοπή της κοινωνίας μεταξύ των Πατριαρχείων μας στενοχώρησε τους πάντες στην Ορθοδοξία. Ο ίδιος τη βιώνω ως προσωπική τραγωδία, διότι με την Ελλάδα και την ελληνική Ορθοδοξίας συνδέεται σεβαστό μέρος της ζωής μου.

Μολαταύτα, θέλω να το τονίσω αυτό, δεν είναι η Ρωσική Εκκλησία, που φέρει την ευθύνη για αυτή τη ρήξη. Δυστυχώς προσπαθούν συχνά να παρουσιάσουν την ουκρανική εκκλησιαστική κρίση ως σύγκρουση δικαιοδοσιών μεταξύ των δύο Εκκλησιών. Αλλά μια τέτοια ερμηνεία είναι ριζικώς εσφαλμένη. Ο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως και η περί αυτόν Σύνοδος όχι μόνον ίδρυσαν δική τους δικαιοδοσία στην Ουκρανία, αλλά έπραξε και κάτι, το οποίο εξέρχεται του πλαισίου της ορθόδοξης εκκλησιολογίας. Κήρυξε μεμιάς ως αντικανονικούς και παρανόμως «κατέχοντες» τους τίτλους τους τον αναγνωρισμένο από όλους μητροπολίτη Κιέβου και πάσης Ουκρανίας Ονούφριο, περισσότερους από εκατό επισκόπους της Ουκρανικής Ορθοδόξου Εκκλησίας. Ταυτοχρόνως ανακήρυξε ως μόνη κανονική Εκκλησία στην Ουκρανία μια ομάδα, που συγκροτούν αποκλειστικά αποσχισθέντες από την Ουκρανική Ορθόδοξη Εκκλησία και τρέφοντες έχθρα κατ᾽ αυτής αμετανόητοι σχισματικοί. Έτσι, απλώς, με μια μονοκονδυλιά αντικατέστησε την Εκκλησία στην Ουκρανία με μια παρασυναγωγή σχισματικών της χώρας αυτής. Ίσως αυτό να είναι δυνατό στη φαντασία κάποιου, αλλά είναι αδύνατο στην Ορθόδοξη Εκκλησία.

Θέλω να επαναλάβω, δεν είναι η Ρωσική Εκκλησία, που έχει την ευθύνη για τη διακοπή κοινωνίας μεταξύ των Εκκλησιών μας. Θα πω μάλιστα ότι το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως από μόνο του διέκοψε την κοινωνία με την Ουκρανική Ορθόδοξη Εκκλησία, διότι, κατά τη γνώμη του, τέτοια Εκκλησία δεν υπάρχει πιά. Είναι δυνατόν να φαντασθούμε τώρα ότι ο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως θα προσκαλέσει σε συλλείτουργο τον μητροπολίτη Κιέβου και πάσης Ουκρανίας Ονούφριο; Από την πλευρά μας αναγκασθήκαμε να διακόψουμε την κοινωνία με την Εκκλησία Κωνσταντινουπόλεως, έχοντας ως γνώμονα τους εκκλησιαστικούς κανόνες, σύμφωνα με τους οποίους «Ὁ κοινωνῶν ἀκοινωνήτῳ ἀκοινώνητος ἔστω». Δεν χάνουμε την ελπίδα ότι θα αποκατασταθεί η κοινωνία μεταξύ των Εκκλησιών μας. Αλλά για να γίνει αυτό ο Παναγιώτατος Πατριάρχης Βαρθολομαίος θα πρέπει να απέχει από ενέργειες, οι οποίες δεν είναι απλώς παράβαση των κανόνων, αλλά άρνηση της ίδιας της ορθόδοξης εκκλησιολογίας.

3. Κατά τα χρόνια της προεδρίας του Ποροσένκο έτυχε να επισκεφθώ την Ουκρανία, να συναντηθώ με κοινότητες, που υπέφεραν από τις αρπαγές ναών.

Με συγκλόνισαν κυριολεκτικά τα βίντεο των αρπαγών. Οι συγκρούσεις μεταξύ κοινοτήτων, οι μαζικοί ξυλοδαρμοί κληρικών και θρησκευομένων ήταν κάτι τρομερό. Ποια είναι η κατάσταση επί του νέου προέδρου Ζελένσκι; Έχουν μειωθεί οι συγκρούσεις;

Ναι, οι αρπαγές ναών είναι μια από τις πιο επώδυνες συνέπειες της παραχωρήσεως του ουκρανικού αυτοκεφάλου. Οι αρπαγές κατοχυρώνονταν ως «οικειοθελείς μεταπηδήσεις» κοινοτήτων στην Αυτοκέφαλη Εκκλησία, αλλά στην πραγματικότητα οι ναοί αρπάζονταν από τις κοινότητες συχνά με τη βία, βάσει πλαστογραφημένων εγγράφων, κατά παράβαση δικαστικών αποφάσεων. Στο Διαδίκτυο υπάρχουν πολλά βίντεο όπου οι χεροδύναμοι νεαροί ξυλοκοπούν ηλικιωμένες, τους σπάνε τα χέρια, αφαιρούν σταυρούς από ιερείς και τους εκδιώκουν από ναούς... Υπάρχει ακόμη και βιντεοσκοπημένη σκηνή, όπου οπαδός του ουκρανικού αυτοκέφαλου δέρνει επίσκοπο...

Η πλειονότητα όσων συμμετέχουν σε αρπαγές είναι άνθρωποι ακραίων πεποιθήσεων, αλλά είμαι πεπεισμένος ότι δεν εκκλησιάζονται. Η παραχώρηση του αυτοκέφαλου τους παρακίνησε σε βία. Όμως τούτο δεν είχε σχέση με την πραγματική ζωή της Εκκλησίας. Ανατρέξτε στο Διαδίκτυο, δείτε τις τρέχουσες μεταδόσεις ακολουθιών: οι ναοί των σχισματικών παραμένουν άδειοι. Οι καταλήψεις ναών είναι καθαρά πολιτική ενέργεια. Το κύριο κύμα των αρπαγών οργανώθηκε ενόψει της προεδρικής εκστρατείας του 2019. Με την αποχώρηση του Ποροσένκο και την αντικατάσταση των ελεγχόμενων από αυτόν τοπικών Αρχών η ένταση μειώθηκε. Οι αρπαγές συνεχίζονται σ᾽ εκείνες τις περιοχές, όπου ο Ποροσένκο διατήρησε ακόμη την επιρροή του.

Την ίδια στιγμή παρέμεινε η συστημική απειλή. Δεν έχουν ακυρωθεί οι νόμοι, που επιβάλουν διακρίσεις σε βάρος της Ουκρανικής Ορθοδόξου Εκκλησίας. Πολύ περισσότερο, το κυβερνόν κόμμα καταχώρησε ολόκληρη σειρά νέων νομοσχεδίων. Ένα από αυτά, λ.χ. επιτρέπει στον πρόεδρο και το Συμβούλιο Εθνικής Ασφάλειας της Ουκρανίας να διαλύσει χωρίς δίκη οποιαδήποτε θρησκευτική οργάνωση με αβέβαιες πολιτικές κατηγορίες, δημεύοντας την περιουσία της.

Με μια πολιτική απόφαση είναι αδύνατο να διαλυθεί η μεγαλύτερη ομολογία της χώρας. Συγκλονίζει η αντοχή, την οποία επέδειξαν οι θρησκευόμενοι της Ουκρανικής Ορθοδόξου Εκκλησίας. Αυτοί οι γενναίοι και ευλαβείς άνθρωποι είναι πραγματικοί ομολογητές. Σχεδόν δεν υπάρχει περιστατικό, όπου κατά την αρπαγή ναού να επέτρεψαν να παρασυρθούν σε καυγάδες ή να ανταπέδωσαν με χτύπημα στο χτύπημα. Κοινότητες, οι οποίες έχασαν τους ναούς τους και στερήθηκαν την νομική τους υπόσταση, δεν διαλύονται. Εξακολουθούν να προσεύχονται και να τελούν ακολουθίες συχνά σε οικίες, ενίοτε και στο ύπαιθρο. Πολλοί εξ αυτών κτίζουν ήδη νέους ναούς.

Το ποίμνιο του μητροπολίτη Κιέβου και πάσης Ουκρανίας Ονουφρίου έχει σταθερή θέση ενεργού πολίτη και πρόθεση να υπερασπιστεί τον εαυτό του εντός του πλαισίου του νόμου. Κατά των νέων νομοσχεδίων με τις διακρίσεις μέσα σε λίγες μόλις ημέρες συγκεντρώθηκε ένα εκατομμύριο υπογραφών, οι οποίες κατατέθηκαν απευθείας στο γραφείο του Προέδρου. Φρονώ ότι σε

περίπτωση, που ενισχυθεί η πίεση εκ μέρους των Αρχών, η κατάληξη θα είναι όπως στο Μαυροβούνιο: ο ορθόδοξος λαός κατά εκατομμύρια θα βγει στους δρόμους.

4. Θα ενωθεί και πάλι η ουκρανική Ορθοδοξία;

Μια Τοπική Εκκλησία εδράζεται επί της πίστεως και της ευλάβειας των πιστών της. Ενώ το σχίσμα εξαρτάται από πολιτικές συγκυρίες. Η πίστη και τα θρησκευτικά αισθήματα είναι πολύ πιο μακρόχρονα από την πολιτική. Συν Θεώ, όταν αλλάξουν οι πολιτικές συγκυρίες, θα παρέλθει και το σχίσμα και θα ζήσει η Εκκλησία. Κάθε προσπάθεια πολιτικοποιήσεως του ζητήματος είναι καταδικασμένη σε ακαρπία. Υπάρχουν αρχές του κανονικού δικαίου, οι οποίες υιοθετήθηκαν από την Ορθοδοξία: η αποδοχή των σχισματικών πρέπει να γίνει από εκείνη την Τοπική Εκκλησία, από την οποία αποσχίσθηκαν και μάλιστα αφού δηλώσουν μετάνοια. Μόνον αυτού του είδους η επανένωση θα είναι ανθεκτική. Όμως απαιτούνται καλή γνώση της καταστάσεως και συστηματική, μακρά εργασία.

5. Ποιος κατά την εκτίμησή Σας πρέπει να οργανώσει τη δεύτερη συνάντηση κατά το σχήμα του Αμμάν: ο Πατριάρχης Θεόφιλος ή κάποιος άλλος από τους Προκαθημένους; Κατά πόσο αισιόδοξος είσθε ως προς τη συμμετοχή των κατά τόπους Εκκλησιών σε μια τέτοια συνάντηση; Θα υπάρξουν πολλοί μετέχοντες και θα επιτευχθεί να βρεθεί η οδός προς την καταλλαγή;

Προτιμώ να απέχω οποιασδήποτε εκτιμήσεως ως προς τον αριθμό των μετεχόντων ή των αποτελεσμάτων μιας νέας αδελφικής συναντήσεως Προκαθημένων και αντιπροσώπων των κατά τόπους Εκκλησιών, εάν γίνει μια τέτοια συνάντηση. Την πρωτοβουλία της προηγούμενης συναντήσεως, που διεξήχθη στο Αμμάν τον Φεβρουάριο του παρελθόντος έτους ανέλαβε ο Μακαριώτατος Πατριάρχης Ιεροσολύμων Θεόφιλος. Φρονώ ότι θα ήταν φυσιολογικό, εάν και η νέα συνέλευση γινόταν υπό την αιγίδα του. Τούτο φαίνεται φυσιολογικό επίσης και για τον λόγο ότι η Εκκλησία των Ιεροσολύμων είναι Μητέρα πασών των Εκκλησιών, εκ της οποίας ούτως ή άλλως έλκουν την καταγωγή τους όλες οι κατά τόπους Εκκλησίες. Σε πρόσφατη ανοικτή επιστολή προς τους Προκαθημένους των κατά τόπους Εκκλησιών ο Μακαριώτατος υπενθύμισε ότι οι μετέχοντες της περσινής συναντήσεως συμφώνησαν να συγκεντρωθούν εκ νέου και να συνεχίσουν τις αδελφικές συζητήσεις. Ελπίζουμε ότι η επιδημιολογική κατάσταση θα επιτρέψει αυτές οι αγαθές προθέσεις να υλοποιηθούν, καθότι η διαμορφωθείσα βαθιά κρίση στις διορθόδοξες σχέσεις είναι πρόβλημα, το οποίο με κοινές προσπάθειες καλούνται να επιλύσουν όλες οι κατά τόπους Ορθόδοξες Εκκλησίες. Λυπούμαστε, που η Εκκλησία Κωνσταντινουπόλεως αποφεύγει επίμονα έναν τέτοιο διάλογο.

6. Στην Ελλάδα εφέτος εορτάζεται η 200^{η} επέτειος της Ελληνικής Επαναστάσεως του 1821. Ιδιαιτέρως τονίσθηκε ο ρόλος της Ρωσίας στα γεγονότα εκείνων των χρόνων και οι σχέσεις των δύο λαών μας, που τους ενώνει η Ορθοδοξία.

Πράγματι, η ενότητα στην πίστη ήταν η κεντρική κινητήρια δύναμη, που ώθησε τους Ρώσους να συμμετάσχουν στο ελληνικό απελευθερωτικό κίνημα, διότι τα βάσανα των ομοθρήσκων Ελλήνων, οι οποίοι τελούσαν υπό οθωμανικό ζυγό, δεν άφησαν αδιάφορο κανέναν στην Πατρίδα μου. Χωρίς τις πολλαπλές επιτυχείς στρατιωτικές επιχειρήσεις, που ανέλαβε η Ρωσία κατά της Τουρκίας, χωρίς την Συνθήκη ειρήνης της Αδριανουπόλεως, με την οποία ολοκληρώθηκε ο ρωσοτουρκικός πόλεμος και υποχρεώθηκε ο σουλτάνος να αναγνωρίσει την Ελλάδα ως οντότητα, είναι αδύνατο να φαντασθούμε ότι θα αποκτούσε την ελευθερία της. Εξίσου σπουδαία ήταν η συμβολή της Ρωσίας στη διαμόρφωση της ελληνικής ελίτ, η οποία προ διακοσίων ετών κατέστη κινητήρια δύναμη του απελευθερωτικού κινήματος. Όπως παρατήρησε ορθώς η Πρέσβυς της Ελληνικής Δημοκρατίας στη Μόσχα κυρία Αι. Νασίκα, η Ρωσία και ο ρωσικός λαός επί αιώνες *«παρείχαν ευνοϊκές συνθήκες σε πολλές γενιές των ομογενών μας, ούτως ώστε να έχουν τη δυνατότητα να ζουν εν ευημερία και με τη σειρά τους να προσφέρουν πολλά στη δεύτερη Πατρίδα τους σε όλους τους τομείς: στην πολιτική, την τέχνη, την οικονομία και το εμπόριο, στην παιδεία και την αγαθοεργία»*.

Μια πηγή: https://mospat.ru/gr/news/87095/